

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENJ PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 10

Ljubljana, 20. maja 1953.

Leto IV.

Otroška pesem, igra in igrača

— naša nova folklorna zbiralna akcija

Inštitut za slovensko narodopisje SAZU začelja široko zasnovano akcijo, ki naj zbere zapise slovenskih otroških pesmi in iger ljudskega izvora ter opise igrač ljudske tvornosti. Konec maja t. l. bo prejelo učiteljsko vseh naših osnovnih šol vprašalnice z navodili, da bo po njih do konca tekočega šolskega leta nabralo obstojajoče gradivo ter ga do jeseni uredilo in dostavilo Inštitutu v znanstveno proučevanje. — Objavljamo v tej zvezi članek Inštitutovega strokovnega sodelavca tov. prof. Nika Kureta.

Marca 1947 se je obrnil na ljubljansko univerzo ameriški znanstvenik-folklorist, prof. Paul G. Brewster, zdaj že znan proučevalec otroške igre, s prošnjo za zbirko slovenskih otroških iger. Etnografski oddelek univerze mi je tedaj naročil, naj tej prošnji ustrežem.

Naloga sem se vse prej kot razveselil. Ob pismu prof. Brewsterja sem bil malo manj ko praznih rok. Res imamo Slovenci Štrekelj-Glonarjevo zbirko »Slovenskih narodnih pesmi«, Keleminovo zbirko »Bajk in pripovedk slovenskega ljudstva« ter Šašljevo zbirko »Slovenskih pregovorov, rekov in prilik«. To so pač tri edina dela, ki objavljajo sistematično zbrano in urejeno ljudsko blago. Našo ljudsko pravljico šele zbiramo, ničesar pa še nismo storili, da bi sistematično zbrali naše otroške in druge igre ter dopolnili Štrekeljevo zbirko otroških pesmi; enako nenačeto je ostalo vse do danes področje igrač na Slovenskem.

V knjigi »Vesolja doma« (I do III) sem sicer zbral zelo številčen izbor »iger in razvedril v družini«, med njimi tudi vse dosegljivo slovensko ljudsko blago te vrste, toda delo samo je bilo namenjeno zgolj praktični uporabi in sploh ni imelo znanstvenih pretenzij, četudi se danes v tuji literaturi citira kot — žal — edino slovensko delo o otroški igri. Edino, kar sem mogel storiti, je tedaj bilo, da sem izbral iz »Vesolja doma« tiste igre, ki so slovenskega ljudskega izvora, torej folklorno blago, ki sem ga bil svojčas poslal po redkih objavah ali pa sam zapisal. Tako se mi je nabralo 47 iger, katerih opise sem maja 1947 v prevodu, s skicami in navepi odposlal preko univerze prof. Brewstru. Pokazalo se je do danes, da mu to nad vse skromno slovensko gradivo pri njegovih številnih primerjalnih študijah prav dobro služi. O tem pričajo posebni odtisi njegovih razprav, ki mi jih pošilja, in tudi njegova najnovejša zbirka otroških iger in pesmi iz Severne Karoline »Children's Games and Rhymes«, North Carolina Folklore 1, str. 219 [1952].

Pri obilici drugega dela se vprašanje slovenske otroške igre in pesmi doslej ni pokrenilo, četudi je neprijetno, da nas predstavlja pred tujno komaj slaba petdesetletica zapisanih iger. Nedavna prošnja našega koroškega rojaka, doktoranda iz graške univerze, naj mu preskrbimo gradivo o slovenski ljudski igri, pa je, se zdi, tudi to vprašanje premaknila z mrtve točke. Inštitut za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti se je odločil, da izvede sistematično zbiranje zapisov slovenskih otroških pesmi in iger ter je to akcijo zvezel še z anketo o igračah na Slovenskem.

Inštitut sam kot znanstvena ustanova nima možnosti, da izvede takšno akcijo brez pomoči od drugih. Pomagati mu mora pri tem najširši krog sodelavcev. Tu pa prihajajo v poštev skoraj samo naši prosvetni in vzgojni delavci, točneje: naši učitelji in v naše otroške vrtnarice.

Dobro vemo, da leže na ramenih našega učiteljskega različen, včasih zelo obširna izvenšolska bremena. Toda zapisovanje otroških iger in pesmi, popisovanje igrač se od vseh številnih »popisov« pač bistveno razlikuje!

Učitelj naj bi kot prijatelj mladine, s katero dan za dnem živi, v zapisu zajel del njenega življenja, tistega, ki se sprosti, ko zvonec zavoni konec pouka. Ali ne bo našel pri tem čudovit vpogled v dejanje in nehanje te svoje mladine, vpogled, ki mu bo pomagal tudi pri njegovem vzgojnem delu? Ne trdim preveč, če rečem, da je doslej zlepa še ni bilo akcije, ki bi se tako prilegala poslanstvu učitelja in vzgojitelja! In kdor jo bo izvedel, ne bo pomagal samo namenom našega znanstvenega raziskovanja, temveč bo koristil tudi svojemu lastnemu vzgojnemu delu.

Inštitut se zato z vsem zaupanjem obrača na naše učiteljsko in vse naše vzgojne delavce v prepričanju,

nju, da bo vsak v svojem okolju in po svojih možnostih skušal ustreči svoji novi nalogi. Dela bo povsod — zakaj ni ga kraja na svetu, kjer se otroci ne bi igrali!

Rok, ki ga postavlja Inštitut, je sicer kratek. Toda v tem vidim precejšnjo prednost. Pri dolgih rokih zbiralno delo le prerado ponikne in se pozabi. Saj zadoščajo sprva samo bežne beležke ob opazovanju mladine in ob dodatnem izpraševanju otrok. Želim pa poudariti, da je povpraševanje pri odraslih najmanj tako važno kakor zbiralno delo med mladino! — Točen zapis po zahtevah vprašalnice bo nastal čez počitnice. V krajih z več oddelki bo skupna

NAČELA ŠOLSKE REFORME V FRANCIJI

V tem poročilu ne gre za oceno predloga, kot ga je zasnovala Langevin-Wallonova komisija, temveč za idejne osnove, na katerih je imenovana skupina naprednih francoskih pedagogov zgradila široko zamišljeno koncepcijo reforme vsega francoskega šolstva.

Zivljenje zaradi svoje burne dinamike praviloma prehiteva in pušča za seboj družbene institucije. Pogosto nastopijo trenutki, ko se ljudje ob raznih protislovjih in konfliktih zavedo, da so njihovi zakoni in ustanove ali izrazito zaostali ali pa vsaj potisnjeni na rob resničnega življenja. Zato družbene institucije zaradi svojega statičnega značaja zahtevajo nenehnih korektur, izravnalnih posegov, posodobljanja. Te ugotovitve zadevajo seveda tudi šolstvo.

Kljub slovesu, ki ga je uživalo francosko šolstvo na vseh stopnjah zlasti v dobi Tretje republike, so se med okupacijo pojavile tako sredi odporniškega gibanja kot tudi v Alžiru med degaulisti težnje po reformi obstoječega stanja. V tej težki preizkusni dobi so nedostaki v šolstvu domovinsko čutečim Francozom še tem bolj jasno stopili pred oči, saj ni bilo v trpljenju zasedbenih let ničesar, kar bi budnost kritičnega duha uspavalo. Poleg tega se je v tem prelomnem razdobju jasno pokazalo, da »meščanstvo, ki naj bi mu po tradiciji šlo vodstvo in odgovornost, danes več ne zadoštuje«. Struktura družbe se je značilno izpremenila. Tudi potrebe moderne ekonomike terjajo temeljitih sprememb. Razkol med šolo in socialno in ekonomsko stvarnostjo »jemlje šola njen vzgojni značaj«. Ker stoji ob robu življenja, tudi ni mogla šola izkoristiti vsi znanstveni napredek. V njenih metodah se opaža »empirizem in tradicija«, čeprav bi morala sodobno šolsko prakso navdihovati nova pedagogija z vsemi svojimi znanstvenimi izsledki. Kar se sodobnemu francoskemu šolstvu še prav posebno lahko zapiše v breme, je dejstvo, »da ne vidi v dijaku bodočega državljan... da ne posveča dovolj pozornosti stvarni in znanstveni razlagi ekonomskih in socialnih dejstev, metodičnemu razvijanju kritičnega duha, vzgoji energije, duha svobode, odgovornosti«.

Ce naj torej ostane francosko šolstvo na višini zasluženega slovesa, se mora — tako zaključuje komisija — prilagoditi sodobnemu ekonomskemu in socialnemu stanju.

Citati v navodnih znakih so zajeti v brošuri: »La Réforme de l'Enseignement. Projet soumis à M. le Ministre de l'Education Nationale par la Commission Ministerielle d'Etude« (Komisija je bila ustanovljena že leta 1944.)

Ukrepi, ki jih bo zahtevala preureditev francoskega šolstva, izvirajo iz nekaterih načel in dejstev, izmed katerih so najpomembnejša naslednja: socialna pravičnost, enakostrednost socialnih nalog, usmerjanje (poklicna orientacija), zagotovitev nepretrgane možnosti nadaljnje izobrazbe, upoštevanje splošnega razvoja mladega človeka in v zvezi s tem šolske higijene. Najimunitnejše izmed vseh je pač načelo socialne pravičnosti. Vsi otroci naj imajo, brez ozira na raso ali socialni izvor, pravico do optimalnega razvoja svoje osebnosti, pri čemer morejo biti edina omejitev njihove sposobnosti. Demokratizacija šolstva pa zahteva tudi priznanje »enakovrednosti vseh socialnih nalog, materialne in etične vrednosti ročnega dela, praktične inteligence in tehniške izobrazbe«. Pravica mladine do popolnega razvoja pa vključuje tudi zahteve po duševni higieni in po čim ugodnejših pedagoških pogojih. Vse to pa

končna redakcija omogočila, da se delo morebiti razdeli po skupinah iger in podobno. — S tem, da se konča prva zbirka, pa delo še ni končano. Zbiranje narodopisnega gradiva sploh nima konca! Prav bi bilo, da bi se naše učiteljsko tako vnelo da delo te vrste, da bi mladino stalno opazovalo in bi pošiljalo pozneje Inštitutu svoje dodatne zapise. To bi pričalo o zrelem pojmovanju velike naloge, ki se je Inštitut lotiva.

Slovensko učiteljsko ima letos priliko, da s pet sodeluje pri pomembnem kulturnem delu, od katerega ne bosta imela koristi le slovensko narodopisje, ampak tudi naša otroška psihologija in naše vzgojeslovje. Velike akcije uspevajo samo ob požrtvovalnih sodelavcih na terenu. Verujemo, da naše učiteljsko ne bo odpovedalo!

je možno le, če razredi niso preobremenjeni (maksimum 25), tako da se more učitelj res pozanimati za vsakega dijaka.

Načelo usmerjanja pa zahteva od šole, da spravi vsakega mladega človeka na tisto delovno mesto, ki najbolj ustreza njegovim sposobnostim. To pa je možno le, če šolstvo obsega tudi del specializirane kulture, ker le tako se bodo mogle sposobnosti razodeti in utrditi. Vendar pa izobrazba delavca ne sme škoditi izoblikovanju človeka. »Splošna izobrazba« — tako pravi Paul Langevin — »je po naši zamisli izhodišče k različnim oblikam človeške dejavnosti, ne le zato, da odkrije človekove sposobnosti in mu omogoči, da se zavestno odloči za ta ali oni poklic, ampak da z njeno pomočjo tudi ostane povezan z drugimi ljudmi, da spozna pomen in pravilno oceni pridobitve tistih dejavnosti, ki so drugačne od njegove in da to svojo dejavnost spravi v pravičen odnos do celote.« Trdna splošna kultura je torej temelj za poklicno specializacijo in se nadaljuje med učno dobo, tako da tehniška izobrazba ne bo škodila izoblikovanju človeške osebnosti. Človekov razvoj pa se ne sme omejevati le na dobo obveznega šolanja. Novo šolstvo mora biti tako organizirano, da bo možno stalno izpopolnjevanje državljan in delavca, njegovega napredka in modernizacije. Šola mora biti most med preteklostjo in bodočnostjo.

Takšna so načela, ki so si jih postavili iniciatorji šolske reforme v Franciji. Kakšna pa je sedanja resničnost? O tem, kdo bo študiral, ne odločajo sposobnosti, ampak največkrat socialni položaj in finančna sredstva družine. Zato je odstotek delavskih otrok, kar jih pride na univerzo, malenkosten.

Logika zahteva tudi, da naj razne stopnje izobraževanja ustrezajo razvojnimi stopnjam, specializaciji sposobnosti, ne pa socialnim kategorijam. Zato zahteva reforma, da naj ima v novi strukturi šolstvo stopnje, ki ustrezajo razvojnimi stopnjam mladega človeka.

Zato bo pouk 1. stopnje obvezen za vse mlade ljudi od 6. do 18. leta. Imel bo tri cikle. Prvi bo zajemal vse otroke od 3 do 11 let, pri čemer bo pouk obvezen od 6. leta. Otrokom bo dal osnovno znanje, spoznanje fizičnega in človeškega okolja, tako da se bo otrok znal orientirati v prostoru in času.

Po prvem ciklu bo vsa šolska mladina vstopila obvezno v zavode 2. cikla, ki bo doba usmerjevanja, orientacije. Izobraževanje se bo v tej dobi nadaljevalo, obenem pa se bo v tem ciklu vršilo metodično opazovanje dijakov glede njihovih sposobnosti in njihove orientacije. Zatem pa bo 3. cikel (od 15 do 18 let) doba končne odločitve. V tej dobi se bo izoblikoval državljan in delavec. To pa bo 3. cikel mogel doseči le, ako bo izredno gibek, kajti le tako bo mogel ustrezati izoblikovanju raznih duševnih tipov.

Koncem prve stopnje (z 18 leti), ko je torej dovršeno obvezno šolanje slehernega mladega človeka, se odpre druga stopnja (visoke šole) za tiste — in samo za tiste! — ki so za to pokazali dovolj sposobnosti. Tu — še posebno pa v inštitutih — bo študij usmerjal mlade učenjake k vedno bolj specializiranim nalogam na vseh področjih, tako na znanstvenem kot na literarnem in umetniškem. Ena izmed imenitnih vlog visokega šolstva je izobrazba učiteljev za vse stopnje in znanstvenih raziskovalcev vseh vrst.

Socialna pravičnost pa zahteva ne le, da vsakdo mora oziroma — na drugi stopnji — sme študirati do zadnjih konsekvenc, marveč tudi, da bodi študij na vseh stopnjah

POROČILO SVETA ZA PROSVETO IN KULTURO LRS

O SEJI DNE 29. IV. 1953

Svet za prosveto in kulturo LRS je na svoji seji dne 29. IV. 1953 obravnaval primer uporabljanja telesnih kazni na osnovni šoli v Boštanju in je ugotovil naslednje:

1. Iz podatkov, ki jih je zbrala posebna komisija Sveta, izhaja, da so na osnovni šoli v Boštanju uporabljali telesno kazen in druge nevezgojne metode, ki ponižujejo dostojanstvo človeka. Svet je ostro obsodil tak nepedagoški odnos do otrok (in je priporočil pristojnemu upravnemu organu, da podvzame proti krivcem primerne ukrepe).

Svet za prosveto in kulturo LRS je priporočil pristojnemu državnemu organu, da raziše, v koliko sta za navedeno stanje na šoli v Boštanju odgovorna okrajna prosvetna inšpektorja, ki sta le strokovno ocenjevala delo učiteljskega na tej šoli, nista pa storila dovolj, da se preneha z uporabo nevezgojnih metod.

Svet za prosveto in kulturo LRS je naročil sekretarju Sveta, da raziše odgovornost republiškega inšpektorja, ker je vedel za uporabljanje neprimernih metod na šoli v Boštanju in na nekaterih drugih šolah v republiki, pa ni dovolj ostro obsodil teh metod pred pedagoškimi delavci in pred ostalo javnostjo.

2. Brez dvoma velika večina naših učiteljev mnogo prispeva h graditvi socialistične družbe, mnogokrat tudi pod zelo težkimi pogoji. Upoštevaajoč tak prispevek velike večine učiteljskega h graditvi socializma pa Svet za prosveto in kulturo tudi ugotavlja, da so med njimi tudi taki, ki imajo še premalo izostren odnos do tistih posameznikov v svojih lastnih vrstah, ki zanemarjajo pedagoške vrednote, katere so nekoč že bile splošna last in praksa slovenskega naprednega učiteljskega. Če se bodo učitelji dosledno borili za napredne vzgojne metode in odnose v šoli, bodo s tem ugodno vplivali tudi na oblikovanje humanih odnosov do otrok v družini in naši družbi sploh.

3. Šola je družbena ustanova in mora služiti ljudstvu, zato ima ljudstvo pravico in dolžnost, da z vso odgovornostjo sodeluje in sodeloča pri obravnavanju šolskih in vzgojnih vprašanj. Svet za prosveto in kulturo LRS ugotavlja, da to načelo, ki ga priznava velika večina prosvetnih delavcev, zadeva pri svojem praktičnem izvajanju na mnoge težave prav zaradi premajhne obojestranske pripravljenosti, reševati tako odgovorne zadeve z večjo mero kritičnosti in objektivnosti.

Svet za prosveto in kulturo LRS smatra, da naša strokovna društva prosvetnih delavcev, društva prijateljev mladine, AFZ, Socialistične zveze delovnega ljudstva, organizacije ZKS itd. niso v dovoljni meri obravnavale v javnosti vprašanja nadaljnjega razvoja naše šole v socialističnem smislu. Vse premalo je bilo sodelovanja šole in doma, marsikje pa so se učitelji pri svojem vzgojnem delu tudi preveč omejevali samo na šolo. Pa tudi pri mnogih starih prevladuje mišljenje, da so šolska in vzgojna vprašanja izključno stvar prosvetnih delavcev in prosvetnih oblasti. Demokratično upravljanje naših šol je mogoče samo s tvornim sodelovanjem staršev in družbenih organizacij.

4. Svet za prosveto in kulturo LRS, ugotavlja, da je tisk v zadnjih dveh letih posvetil vzgojnemu vprašanju precej pozornosti. Nepravil-

brezplačno, torej tudi na visokih šolah, tako da študij tudi po 18. letu ne bosta omogočala socialna plast in bogastvo, ampak le sposobnosti. Brezplačnost pa ne pomeni le oprostitve od šolskih taks, ampak tudi, predvsem za otroke delavskih družin, ureditev eksistence s pomočjo prispevka, ki ga predlog reforme imenuje »predplača« (présalaire). In po pravici, saj študent ni nič drugega kot delavec, ki prejema to »predplačo« na račun uslug, ki jih bo nekoč izkazoval družbi.

Ce pa naj bo šolstvu zavarovana njegova visoka kvaliteta, potem je treba tudi zavarovati socialni ugled učitelja in pospeševati njegovo poklicno izobrazbo. Učitelj zavzema v družbenem življenju zaradi svoje visoke tehniške in človeške vrednosti odlično mesto, zato pa naj se to odraža tudi v njegovem materialnem in socialnem položaju, kar bo obenem stimulans za poplajevanje vedno večjega števila potrebnih učiteljskih mest.

Razširitev otroških vrtcev, podaljšanje obveznega šolanja za 4 leta (do 18. leta), znižanje števila dijakov po razredih, priključitev k šolam raznih vajeških zavodov,

no pa je, da je »Slovenski poročevalec« pri obravnavanju nekaterih konkretnih primerov uvedel senzacionalen način pisanja, podkrepil s karikaturami, neprimernimi in senzacionalnimi naslovi itd., medtem ko ni objavljaj nekaterih člankov, ki obravnavajo pereča vprašanja s tega področja. »Slovenski poročevalec« je v svoji številki z dne 25. IV. 1953 tudi neupravičeno objavil del materiala komisije Sveta, ki ga je ta obravnavala na svoji seji dne 24. t. m. ter ta neupravičeno objavljeni material imenoval sklepe te komisije. Podobno pa se je tudi »Prosvetni delavec« v razpravi poslužil delno nenačelnega načina obravnave.

Komisija za obveščanje javnosti pri SPK

KDO POJDE NA ŠVEDSKO?

Jugoslovanska nacionalna komisija za UNESCO je obvestila CO preko Komisije za kulturne zveze z inozemstvom, da poziva g. Mikael M. Hoffman, direktor mednarodnih poletnih seminarjev na Švedskem, naj pošlje enega do dva profesorja ali učitelja na seminarje, ki bodo od 10. VII. do 16. VIII. Delovni jezik bo angleški. Stanovanje in hrana bo brezplačna. Organizatorji seminarja bodo omogočili udeležencem, v kolikor bodo to želeli, da bodo prišli v stik z raznimi pedagoškimi organizacijami, inštituti in sliho in da se seznajajo z njihovim delom.

Centralni odbori priporočajo republiškim odborom, da pregledajo možnosti in interes za odhod na Švedsko. Obveste naj CO do 10. junija o interesu.

CO bodo pomagali udeležencem z 10.000 din deviz, potne stroške pa naj bi kriili RO. Društveni odbori naj tudi pošljejo predloge na RO.

Delo v seminarju: (Organizira: Internacionalna poletna šola — delovni tabor v Rönninge blizu Stockholm od 10. julija do 12. avgusta.) Cilj: Delati na mednarodnem sporazumevanju, proučevati metode mednarodnega sodelovanja, iskati občečloveške vrednote, zbirati izkušnje vsakdanjega življenja v mednarodnem tovarstvu s fizičnim in intelektualnim delom.

Vsebinska predavanja, diskusij in proučevanja:

1. sedanja svetovna situacija in njeno ozadje:

a) vodilne ideje v naši dobi;

b) sedanja situacija (kultura, ekonomika) osvetljena preko problemov raznih držav;

2. mednarodno sodelovanje:

a) šola — razne metode vzgajanja v svobodi in medsebojnem razumevanju;

b) delo mladine — mednarodne razmenjave mladine, delovni tabori, mladinski domovi itd.

c) mednarodne organizacije in gibanja, dajanje pomoči;

d) ekonomsko sodelovanje;

3. Informacije o Švedski.

Študij bo vodil ustanovitelj Örgansgardena rektor Mikael M. Hoffman. Pričakuje se, da bodo udeleženci pripravili material o svojih izkušnjah na področju mednarodnega sodelovanja in eseje o situaciji v njihovi domovini (ti naj bodo na razpolago članom kurza in študentom; prav tako se od njih pričakuje, da bodo aktivno sodelovali v diskusijah).

Fizično delo. Vsak udeleženec v Internationalni letni šoli mora v Örgansgardenu dnevno opraviti 4,45 ure fizičnega dela na okoljskih farmah ali vrtovih. Fizično delo naj doprinese k stroškom za tečaj in mednarodni pomoči Örgansgardena za Indijo, Grčijo, Palestino in Poljsko.

Udeleženci: 40—50 mladih ljudi in žena iz raznih držav, mladinski voditelji, socialni in prosvetni delavci in študentje od 20—35 let. Udeleženci naj znajo angleški, francoski ali nemški jezik. Potrebna je dobra fizična kondicija.

Stroški: hrana, prenočišče in predavanja ter študij brezplačno, ker krijejo udeleženci stroške s svojim fizičnim delom. Denar za osebne potrebe morajo prinesiti udeleženci s seboj.

Od 10. do 12. avgusta se bo kurz nadaljeval v Stockholm. Organizirani bodo znanstveni obiski družbenim in kulturnim institucijam in organizacijam.

Približni stroški tečaja: Vsaka ekskurzija stane 8—10 švedskih kron, tri dni bivanja v Stockholm 30 šved. kr.

»predplače« in študentske plače, vse to bo zahtevalo velikih finančnih žrtv in investicij, ki pa so ekonomsko nič manj pomembne kot modernizacija industrije in družbenih ustanov. Samo šola more namreč zagotoviti izobrazbo odličnih strokovnjakov, tehnikov, raziskovalcev, brez katerih zastoj sanjamo o napredku in blagostanju dežele. Le šola more tudi izoblikovati državljan, ki se bodo zavedali svojih nalog in dolžnosti.

Takojšnja reforma je seveda zaradi materialnih ovir nemogoča. Izvesti se bo dala le postopoma. Vendar pa je treba brez odloga izvršiti tiste ukrepe, ki so v smislu reforme že sedaj možni. Na finančnem področju so žrtve, ki jih terjaja reforma neogibne, na drugi strani pa je, tako ugotavlja komisija, odstotek narodnega dohodka, ki ga Francija troši za prosveto, sramotno nizak, saj je Francija med kulturnimi narodi na 26. mestu.

Izvedba reforme ne pomeni le izboljšanje obstoječih razmer na področju šolstva, ampak tudi boj za prihodnost francoskega gospodarstva in francoske kulture. J. P.

Vzgojni pomen Mladinske knjige

Mnogi se še toplo spominjamo nekaterih knjig predvojne izdaje »Mladinske Matic« in neseštetih dragocenih prispevkov »Našega rodu«, ki smo jih vzgojitelji z mladino vred vedno nestrno pričakovali, nato pa vneto prebirali in sodoživljali ter si ob njih plemenitili svoja čustva. Lahko trdim, da ni bilo ne šole ne ob šoli domačije, kjer ne bi otroci in odrasli spoznavali in občutili globoke vrednosti mladinske književnosti.

V primerjavi s tem kaže naš čas neko čudno značilnost. Po vojni brez dvoma mnogo več razmišljamo, se več učimo, več beremo in bolj pogosto poslušamo ter razpravljamo. In vendar smo ob tem — ali pa morda prav zaradi tega? — postali nekako bolj mrzli v skrbnosti, površno hitri v doživljanju in površno zahtevni. Včasih imam občutek, da v sodobnem življenju kulturni pojavi izgubljajo svojo vrednost in ceno na račun prezaskrbljenega hlantanja. Ne bi mogel z gotovostjo trditi, da je zdaj zares drugače, vendar mi je nekako žal za časi, ko so mnogi dijaki in učenci na račun branja zamudili kako uro pouka ali slabo napisali domačo nalogo in jih je dobra razstava ali bogata prireditev znala močnejše pritegniti kakor popoldanski pouk. Prosim, da mi to vzgojno krivoverstvo oprostite! Opravičiti bi ga mogel namreč samo z novim: menim namreč, da dobra knjiga bolje uči in bolje vzgaja od navadnega šolskega pouka. Njena oblikovalna sila je brez dvoma močnejša in dragocenejša za vsakogar, ki je hodil redno k njej v šolo. Res pa je, da njeni sadovi počasneje zorijo, toda prav zato so trajnejši in bolj zlahtni.

Kaj me je napotilo k temu, da sem to zapisal? Že večkrat sem imel priliko, da sem prisostvoval razpravljanju o mladinski književnosti. Pa sem lahko tudi že večkrat ugotovil, da danes ni niti pri mladini tiste tople notranje vneme za knjige, niti ni pri nas vzgojiteljih toliko toplega odnosa in poznavanja dobre knjige, kakor je bilo to nekoč. Za vzroke ne bom brskal.

Navadno se danes vsi upravičeno jezimo nad previsoko ceno papirja in knjig. Zdi se mi pa, da je naš knjižni trg danes že znatno bolj bogato založen, kakor je bil pred vojno. Prav posebno se to velja za mladinsko književnost. Morda založbe izdajajo razmeroma več tuje, toda premalo domače literature, kar pa bistva vzgojnega pomena branja ne spremeni. Zato sem se nekoliko pobliže zanimal za stanje mladinske književnosti pri Založbi Mladinske knjige, kjer sem zbral nekaj tipičnih podatkov, ki jih navajam našim bralcem v premislek.

Lani je Mladinska knjiga pričela z izdajo mladinske zbirke »Knjižnica Sinjega galeba«, uresničevati kulturno željo in hotela zadostiti potrebi po ceni in dobri knjigi. Dolej je izšlo osem knjig omenjene zbirke. Med učenci, dijaki in šolami se je na te knjige naročilo nekaj nad 10 000 naročnikov. Med naročniki pa je samo okrog 170 šol!

V knjižnici »Priroda in ljudje« je založnica izdala 24 knjig. Te so prvenstveno namenjene dijakom in učencem. Za Kamanov »Mladi biolog« na primer skoraj ni povpraševanja, prav tako je s Kunaverjevimi »Izprehodi po nebu«, Nagličevimi »Kratke zanimivosti iz pomorstva«, da Adlešičeve »Od mehanike do elektronike« sploh ne omenjam. Čeprav čitamo na poljudno-znanstvenem področju izredne izobraževalne potrebe in zahteve od strani učiteljev in je založnica tem zahtevam v glavnem ugodila s kvalitetnimi, lepo opremljenimi knjigami in so po nizki ceni, vendar je povpraševanje po knjigah te vrste kljub nizki nakladi (3000 izvodov) le izredno skromno.

Prav nič bolje ni z nekoč tako iskanimi igrkami za mladinske odre, ki jih je Mladinska knjiga izdala doslej sedem v nakladi po tisoč izvodov, ali pa s pristranskimi lutkovnimi igrkami, ki jih je izšlo že deset, a ostajajo večinoma na policah v knjižarnah.

Za konec šolskega leta nam bo Mladinska knjiga spet dala izredno poceni množično izdajo nekaterih knjig, ki bodo brez dvoma dajale svojim bralcem polno narobe vzgojnega bogastva. In ko ob tem pomislim še na Prešernovo knjižnico ter na trud ostalih knjižnih založb in na ves bogat današnji izbor našega knjižnega trga, mislim, da smo doslej tu storili vse premalo. Dober namen založb in dober izbor mnogih knjig ni našel med bralci in naročniki pravega odziva. Izbor knjig in

VEČ DIDAKTIČNE JASNOSTI!

Nekaj pripomb k „učni sliki“ pouka moralne vzgoje 4. razreda gimnazije v Razkrižju

Tov. A. Žunec je v št. 9 »Prosvetnega delavca« priobčil z najboljšim namenom prikaz učne ure v 4. razredu nižje gimnazije v Razkrižju. Tema: Temeljno dobro vzgojenega človeka. Nastop je bil, kakor navaja ob priliki skupne hospitacije prof. zbora, kar je še posebno razveseljivo, saj so taki primeri najbrž zelo redki. V uvodu je izražena želja, da bi se o stvari v našem tisku razvila diskusija. Zdi se mi res potrebno, da na videz zelo lepa ura dobi svojo pravilno oceno, kajti stvar je didaktično nekoliko nejasna. Jasnosti pa je treba vsem predavateljem novega predmeta, ki iščejo najboljša pota k uspehu, tako v stvarnem kot tudi v metodičnem pogledu.

Učitelj, ki išče poleg snovne pravilnosti tudi metodično dognano pot, bo v prikazu najprej pogrešal smoter učne ure. Kaj je hotel tov. Žunec pravzaprav doseči? Ali je bila to ura za pridobivanje novih spoznanj ali samo ura za povzete (rekapitulacijo) že znanih dejstev? Iz »Uvoda« je razvidno, da so učenci na novo »odkrivali« lastnosti dobro vzgojenega človeka, da so marsikaj »ugotovili« in potem »prišli do zaključkov« v 4 točkah, ki jih je predavatelj napisal na tablo za 2. del učne ure: »Delo«. Očitno torej ura »nove snovi«! O tem pa se je treba nekoliko pogovoriti!

Skupinsko delo je odlična možnost za »analiziranje področij«, ki pa morajo biti učencem že znana! Samostojno ustvarjanje« poročil v 10 minutah je zato najbolj problematična točka prikazane učne ure, zlasti če bi tov. Žunec hotel koga prepričati, da je »obdelava« povsem nova in originalna. V tem pogledu je treba jasnosti in — več stvarnosti! Slučajno poučujem moralno vzgojo v 4. razredu gimnazije v mestu, kjer smo omenjene 4 »temeljno dobro vzgojenega človeka« obravnavali po učnem načrtu že pred 3 meseci. Napravil sem danes poizkus s skupinskim delom po metodi tov. Žunca, da ugotovim možnost »ekspresne obdelave« poročil v takem okviru.

Reči moram, da naši mestni (večinoma delavski) dijaki niso mogli v 10 minutah zajeti niti polovico »ugotovitev« gimnazije v Razkrižju. Sele v 30 minutah so brez pomoči sestavili poročila, ki pa so po svoji vsebini precej drugačna. Snov 4 točk: 1. snaga in zdravje, 2. oika in vrljnost, 3. poštenje in predanost in 4. pridnost — smo obdelali v primerjavi napredne in zaostale družbe. Zdi se mi pač najbolj važno, da dijaki ob zaključku nižje gimnazije spoznajo moralne vrednote socialistične družbe konkretno na primerih drugačnega gledanja n. pr. na poštenje in predanost v tujih državah. Posebno blizu meje je to potrebno. V tem smislu je poizkus uspel. Ocenil sem uro kot uro utrjevanja in

število del naraščata, ljubezen do knjige in branja pa upada.

Vem, da je želja nas vseh, naj se znova vrnemo h knjigi, vem tudi, da to brez bolečin in osebnih žrtve ne bo šlo. Ljubezen do knjige in branja si lahko privzgojimo. Samozgoda pa zahteva od človeka, da zna najti in tudi pravilno vrednotiti ob knjigah preživljeni čas, da zna ceniti razpoloženje, ki ga ustvarjajo knjige in da za nabavo dobrih knjig ne pretirava pomena materialnih izdatkov, ki jih često troši brez obžalovanja za manj vredne stvari. Naša naloga je, da v ljubezni do knjige vzgajamo tudi mladino.

Bogato kulturno življenje, poglobljeno čustvovanje, razgledanost bomo na najbolj plemenit način dosegli ob knjigah, če se jim bomo znali spet približati, in če bomo kot vzgojitelji znali globlje vcepljati ljubezen do branja in strast do zbiranja dobre knjige med našim mladim rodom.

Jože Zorn

LJUTOMERSKI UČITELJI NA OBISKU V ČAKOVCU

Bilo je prvič v povojnih letih, da so se učitelji ljutomerskega okraja srečali na prijateljskem sestanku s svojimi stanovskimi tovariši iz Čakovca. Na povabilo teh je prišla v soboto, 25. aprila, v Čakovec večja skupina učiteljev iz vseh šol ljutomerskega okraja, da bi na skupni konferenci izmenjali svoje misli in izkušnje o delu v šoli, pa tudi izven šole. Tovariše iz Ljutomer je na železniški postaji prijazno sprejel predsednik sindikalne podružnice Milanovič Radivoj, nato pa so domačini in gostje napolnili lepo urejeno dvorano kulturnega doma, kjer je do poznih popoldanskih ur potekala posvetovalna konferenca. Gostje so z velikim zanimanjem sledili učni uri tovarišice Veber Terezije, priznane strokovnjakinje za pouk petja, prav tako tudi njenemu referatu, s katerim je dopolnila učno uro. O nič manj važnem vprašanju, to je o potoku pisanja v prvem razredu osnovne šole, je razpravljala tov. Zajčeva iz ljutomerskega okraja. Učitelji obeh okrajev so tudi živahno razpravljali o družbeno moralni vzgoji naše šolske mladine. Tu so predvsem mladi učitelji čakovskega okraja pokazali, da so se lotili z vso potrebno resnobo družbeno moralne vzgoje svojih otrok, pa tudi njihovih staršev. Nekaj prav lepih besed o tem je izpregovoril tudi zastopnik republiškega združenja učiteljev tov. Jadrašič Ignac.

Kulturni program, ki je sledil konferenci in ki so ga pripravili čakovski tovariši, je zgornjo pričal, da delajo z vso resnostjo tudi izven šole. Tov. Viljevac Martin je zbral večino kmečke in delavske mladine Nedelišča v folklorno skupino, ki dela z velikim uspehom, mladi Videc Josip pa je zbral mladino Gornjega Miholjca v dober pevski zbor, a Petrič Rudolf se ponaša s svojim pionirskim tamburaškim zborom, ki ga poznajo tudi v Zagrebu. Vsi ti so sodelovali v pestri in skrbno pripravljani kulturni prireditvi. Tu smo učitelji obeh okrajev še močnejše občutili, da bratstvo in edinstvo niso zgolj prazne besede, začutili pa smo tudi neprecenljivo vrednost učiteljevega dela izven šole.

V mestni kavarni so se nato pozno v noč razpletali pogovori o vsakdanjem delu na šoli, o razmerah na vasi, o nadarjenosti otrok, o njihovi volji do učenja, o njihovih dolgih poteh do šole, o učilnicah, v katerih sedi tudi po šestdeset učencev... Mnogo težav imajo učitelji čakovskega okraja pri svojem delu — morda več kakor mi, saj je v 49 šolah le 120 učnih moči in znaša povprečje otrok na učitelja osemdeset!

Ko smo se v zgodnjem jutru poslavliali, smo si mnogo topleje stisnili roke in naš pozdrav je bil — na svidenje!

K. Š.

Danski šolski delavci ob odhodu iz Jugoslavije

Ko so nas zapuščali danski šolski delavci, o katerih prihodu smo poročali v zadnji številki PD, so se za poldrugi dan ustavili tudi v Ljubljani in Postojni. Republiška odbora Združenj učiteljev in profesorjev srednjih šol sta jim priredila pri srčen poslovilni večer, ki se ga je udeležil tudi tov. Kimovec-Ziga, sekretar Sveta za prosveto in kulturo LRS. Gostje so bili z bivanjem v Jugoslaviji zelo zadovoljni. »Vase organizacije so nam posvetile prav izredno skrb,« je izjavil vodja delegacije dr. phil. Hagbard Jonassen. Gostje so bili impresionirani zaradi samozvestnega hotenja in volje, s katerim se borimo za novo. »Tako hotenje ni nikoli brez rizika, je pa edina pot, po kateri nekaj tudi zares nastane. Mi smo dobili tu polno inspiracijo,« je izjavil direktor Johannes Novrup iz Magleasa. Slične misli so izrazili tudi v svojih nagovorih v ljubljanskem radiu. V ime-

nu slovenskih šolnikov so goste pozdravili tovariši Kimovec-Ziga, Ravbar, Zorn in Vedernjak. Ugotovili so, da so sestanki s prijatelji, ki prihajajo k nam iz tujih dežel, koristni za obe strani. Če so imeli drugi narodi zaradi zgodovinskega razvoja srečo, da so mogli svoje intelektualne in materialne osnove bolje razviti kot mi, se bomo pač tudi od njih učili. Preučujmo njihove izkušnje, bomo za svoje delo iskali tistih prijemov, ki nas bodo čimprej privedli do smotrov, ki si jih je zastavila socialistična šola. Mi pa želimo, da se nam šteje v dobro tisto, kar smo prispevali k razvoju človeštva s tem, da smo gojili vero v človeka, ki je bila tako silna, da nas je usposobila i za borbo proti vsemogočnemu okupatorju i za upor diktaturi SZ, diktaturi, ki predstavlja največje ponižanje človeškega dostojanstva.

Josip Kotnik

Pedagoška ekskurzija v Ljubljano

Zanimanje za šolska in vzgojna vprašanja postaja zadnje čase izrazitejše tudi v izvenšolskih krogih. Roditeljski sestanki so pogosti in plodni in stiki staršev ter učiteljskega večinoma prav zadovoljivi. Sodelovanje tiska ustege postati konstruktivno; ljudje mnogo in radi beró, segajo po zavednih vzgojnih brošurah in se poglabljajo v pedagoške članke in razprave. Tudi gledališče in posebno kino, ki pri več dnevnih predstavah vključuje dnevno na tisoče in tisoče mladih in starejših ljudi, postajata čedalje važnejša vzgojna faktorja. Pri vsem našem pedagoškem dogajanju pa moramo vendarle imeti pred očmi, da je najvažnejši vzgojni faktor vendarle učitelj, ne le zaradi pedagoških nalog v razredu ozir. v šoli, temveč ravno zaradi izvenšolskega dela, katerega bistvo je njegovo sodelovanje pri družinski vzgoji.

Ena tipičnih dejavnosti slovenskega učiteljstva je prizadevanje po samoizobražbi. Naši učitelji so se vedno zavedali, da jim je šola dala v dobi njihove rasti za poklice prepričilo izobrazbo, ki jo je bilo z lastnim trudom izpopolniti, vrzeli zadelati in zamujeno nadoknaditi — kolikor so pač dovoljevale prilike, v katere je človeka postavilo življenje. Saj — konec koncev — učitelj je tudi človek, ki ima svoje materialne potrebe in od zadovoljitve teh materialnih potreb — vsaj v skromne obsegu — je v mnogocem odvisna uspešnost njegovega dela! Uspešnost dela pa je prav tako odvisna od ravni njegove izobrazbe in marsikoga ravno materialne nevednosti ovirajo, da se samoozobraževanju ne more posvetiti s tisto mero, kakor bi bilo potrebno. Pri hvale vrednem zanimanju slovenske javnosti za šolska in vzgojna vprašanja

pa je treba poudariti, da je učitelj pri vzgojnem in učnem procesu v šoli najvažnejši faktor; zato ni vseeno, kako gledamo na učitelja, kako mu konkretno nudimo vse tiste dobrine, ki so mu že kot človeku potrebne, da bo lahko živel in da bo materialno neodvisen in nezaskrbljen in pri svojem delu oz. že pri pripravi na delo duševno sproščen ter aktivno razgiban. Pri tem pa je treba poudariti še drugo nalogo družbe: učitelju je treba tudi moralno pomagati; pri tem pa je treba najti tako pomoč, ki bo v danih pogojih najučinkovitejša. O zadevi bi se dalo marsikaj napisati. Trenutno bi želel nanizati nekoliko misli v zvezi s pedagoško ekskurzijo učiteljskega društva iz Zgornje Savinjske doline v dnevi 8.—10. maja 1953 v Ljubljano.

Misel, ogledati in spoznati nekatere vzgojne zavode v Ljubljani, je vzniknila spontano iz članstva ob priliki njih zborovanja po predavanju iz mladinske psihologije meseca marca t. l.; bogati diskusiji je sledil sklep, ki so ga realizirali v zgoraj navedenih dneh.

Zgornja Savinjska dolina ima v zgodovini naše NOB častno mesto, saj je nacističnemu okupatorju prizadela v dobi »osvobodjenega ozemlja« nemalo skrbi in to v času, ko je bil herenofski še na višku svoje moči in slave. Rane so v glavnem že zaceljene, pridno ljudstvo sodeluje pri graditvi svoje domovine, mladina pa si pod vodstvom poštvovalnega učiteljstva marljivo prizadeva, izobraziti se za bodočega graditelja in borce socialistične Jugoslavije. V razgovorih s posameznimi tovarišicami in tovariši ali ob hospitaciji sem lahko ugotovil resno hotenje in zgledno poštvovalnost učiteljstva, dati

šolski mladini vse tisto, kar bo potrebovala v življenju in v smislu vzgojnih smotrov jugoslovanske vzgoje. Težnja po samoozobražbi pa nas je povezala v pedagoško ekskurzijo v Ljubljano, ki se jo je udeležilo učiteljsko kljub časovnim in materialnim žrtvam skoraj stoočestno.

Prvi dan ekskurzije so se najprej seznanili z delom v Zavodu za gluho mladino. Po informativnih uvodnih izjavah zavodnega pedagoga vodje so prisostvovali delu od pripravljalnega razreda do I. r. gimnazije. Večina je bila v Zavodu privikar. Če pomislimo, kakšno pozornost je vzbudil pri nas angl. film o gluhozemi deklici »Mandy«, ki je problem vzgoje takega otroka samo nakazal, si moremo predstavljati interes naših pedagoških šolnikov, ko so na lastna uspeša poslušali naše otroke, celo množico otrok, za katere skoraj niso mogli verjeti, da so zares gluhi, ko pa so tako lepo odgovarjali in pokazali tako lepe učne uspehe. Vsekarer so spoznali problematiko vzgoje gluhozemihi otrok in je bil obisk v tem zavodu za vsakega udeleženca ekskurzije zares doživetje, o katerem bo še ponovno razmišljali.

Potem je tovarišem predaval o ilustriranju in slohu o risanju v osnovni šoli prof. Kunaver in jim tolmačil tudi svojo knjigo o risanju, ki je dotiskana in bo skoraj prišla v prodajo. Ob obisku v Centralni ljudski univerzi smo si med drugim s posebnim zanimanjem ogledali magnetofon, ki služi kot odlično sredstvo pri pouku jezikov. Danes je tak aparat še redkost in ga menda nima še nobena šola. Bo pa brez dvoma poleg kina danes ali jutri tudi v naših šolah važno učilo, posebno pri pouku slovenskega jezika in ni daleč čas, ko bo naš zgornjesavinjski solar lahko poslušal samega sebe in simpatično zgornjesavinjsko narečje primerjal z govoricó, ka-

kršno bi želeli pri jezikovnem pouku doseči.

Popoldne smo si ogledali pod strokovnim vodstvom Litostroj; refren ogleda je bil: »To si je treba ogledati! Niti malo si ne moreš predstavljati tega, kar lahko vidiš tam v resnici!« Zares: koliko govornično danes po naših šolah o uspehih delovnih kolektivov, o njih velikanskih izdelkih itd., ko sami nimamo o vsem tistem niti približne, bedne predstave! Pa naj bo pouk življenjski? Kako boš s pravim navdušenjem govoril o proizvodnji, ko pa tvoje govorjenje ne izvira iz nikakega doživljanja! Ogled takega Litostroja je vzgojno v smislu razumevanja naše današnje stvarnosti več vreden, kot ne vem kako predavanje, ker to ni iluzija, ni zgodba, je živa resničnost. Za učitelja pa je tak ogled dvojne važnosti!

Polni najrazličnejših vtisov tega pravega dne, ko ni bilo časa za nobeno »privatno« misel, so zvečer naši tovariši iz Zgornje Savinjske doline poslušali opero »Ero z onega sveta«. Sicer je bila to zaključna predstava za delegate železničarskega kongresa. Vendar je uprava gledališča širokogrudno poskrbela, da so se naši Savinjanči kot gosti iz daljnega kota slovenske domovine na prvovrstnih sedeh lahko udeležili lepe predstave. Bil je zares prekrasen večer; peli in igrali so prvovrstno in smo se zadovoljno odpravili k počitku v Dom Majde Vrhovnikove, da s spanjem okrepjeni (mnogi so morali prejšnjo noč že ob drugi uri zjutraj na pot) uspešno izkoristimo še naslednji dan obiska v Ljubljano.

Prva pot nas je v soboto zjutraj vodila v Vzgojni dom Janeza Levca, kjer se vzgajajo duševno zaostali otroci. Ravatelj zavoda je v daljšem predavanju konkretno analiziral pred nas vso obširno problematiko vzgoje duševno defektnih

ČITANKE IN BERILA ZA OSEMLETNE ŠOLE

Brez čitank in beril si pouka slovenskega jezika na kateri koli stopnji našega šolstva pač ne moremo predstavljati. Zato moramo biti sestavljalcem in uredniškim odborom nadvse hvaležni, da so naše šole oskrbovali z njimi od osvoboditve do danes. Ta posel, ki ga sestavljali opravljajo poleg svoje redne službe, ni lahak. Zahteva namreč široko razgledanost po obsežnem bogastvu našega leposlovja in književnosti sploh, upoštevanje metodičnih in vzgojnih načel ter stroga znanstvenega in političnega kriterija.

Vse te zahteve se lepo odražajo v vseh izdajah čitank in beril, ki smo jih uporabljali in jih še uporabljamo ves čas po osvoboditvi. Vse to pionirsko delo v pravem smislu besede zasluži najvišje priznanje, čeprav smo vsako izdajo nove knjige spremljali s kritičnim očesom. Ali je sploh katero, posebno pa literarno-vzgojno delo tako popolno, da se ga ne bi mogla dotakniti nobena negativna kritična misel? Ali je sploh mogoče ustreči tisočim vzgojiteljem, ki dan za dnem s knjigo v roki podajajo mladini najzlahotnejše sadove leposlovne umetnosti? Če je kritika navajala to ali ono napako, je treba upoštevati še to okolnost, da so bili sestavljalci čitank in beril doslej navezani samo nase in da je od naše strani, strani učiteljev, predmetnih učiteljev in profesorjev, prišla verjetno le malokatera pobuda ali kak dober nasvet. Potreba po novi knjigi je bila vedno nujna. Zato sestavljalci niso utegnili pritegovati širkega kroga sodelavcev iz vrst praktikov in strokovnjakov. Bojimo pa se, da ne bi nastale zopet vrzeli ob prehodu na nov šolski sistem in nove učne načrte, ki se pravkar pripravljajo. Zdi se mi potrebno, da opozorim na tako možnost, ker je verjetno, da bodo dosežani požrtvovalni sestavljalci počakali na njihovo končno izdelavo in odobritev. Tako vrzel čitimo pri IV. berilu za nižje gimnazije.

V pouku slovenskega jezika tudi novi učni načrti ne bodo prinesli bistvenih sprememb. Zato bi bilo umestno pripravljati nove izdaje že sedaj, zlasti, kjer so zaloge že pri kraju, in da bi se odprla živahna razprava — zdi se mi, da bi bila zelo potrebna — o tem, kakšne naj bodo nove knjige, da bodo čimbolj ustrezale svojemu namenu. Zato dajem k temu vprašanju nekaj pripomb.

1. razpisati bi bilo treba natečaj z nagradami za najboljše čitanke in berila;
2. k dosežanim uredniškim odborom je treba pritegniti čim širši krog sodelavcev na raznih šolah;
3. dobre sodelavce je treba nagraditi, kakor se nagradjuje vsako strokovno, znanstveno ali umetniško delo;
4. uredniški odbori ali komisije naj obdrže odločilno besedo v izbiri predloženega gradiva;
5. določiti je treba smernice za zbiranje gradiva;
6. ankete s konkretnimi predlogi naj se izvedejo po vseh šolah, ki naj javijo tudi morebitne sodelavce;
7. v tisku naj se objavijo najboljši in najkonkretnější predlogi glede vsebine, obsega, izbora, tehnične opreme itd.;
8. naklada naj se določi vnaprej in naj bo tako visoka, da bo zadostovala za določeno dobo let. Vpliv na ceno!;
9. ponatisi naj ne prinašajo nikakih sprememb;
10. Določiti je treba, ali naj imajo čitanke in berila enotno ime (I.—VIII. berilo) ali naj bodo opremljene s kakim značilnim naslovom;
11. določiti enotnost ali različnost naslova (čitanka ali berilo);
12. knjige (čitanke in berila) naj bodo urejene po vsebinskih poglavjih s primernimi naslovi. Na ta način je urejena sedaj samo Četrta čitanka in še ta samo v Kazalu (I., II., III.) brez naslova poglavja. Vsa gimnazijska berila so brez take razdelitve. Ta je potrebna zaradi preglednosti;
13. čitanka ali berilo, po kateri se obravnava slovnost sistematično (sedaj za III. in IV. razred niž. gim.), naj ima priložen zemljevid Slovenije;
14. o kakovosti ilustracij naj spregovorijo anketa.

Zavedam se, da se nekateri ne bodo strinjali z naštetimi predlogi, toda zdi se mi potrebno, da začnemo o tem vprašanju vsaj konkretno razpravljati. S tem bi bil namen tega članka dosežen.

ANKETA O RADIJSKIH ŠOLSKIH URAH

Nekako sredi februarja je Radio Ljubljana razposlal osnovnim šolam (vključene so tudi osemletke) in nižjim gimnazijam anketni list o radijskih šolskih urah. Razposlal ga je vsem šolam, ki so bile v tistem času v uporabi. Mene tako prejetni delavci kot učenci, ki imajo kakršno koli možnost te oddaje poslušati. — Razpisal pa je anketno zato, da dobi oceno za to svojevredno obliko vzgoje in pouka naše mladine in pa — da dobi merilo ter smernice za prihodnje leto.

Od razposlanih 1300 anketnih listov (od teh nam jih je pošta okoli 50 zaradi seveda našega naslova vrnila) smo prejeli 287 odgovorov, od tega 235 z osnovnih šol ter 52 z nižjih gimnazij.

786 šol — to je številka ki smo jo dobili v naši upravi naročnin — ima radijske sprejemnike. (Nekaj jih moramo odsteti, ker so jih upraviteljstva ob zvišanju naročnine odjavila.) Od teh jih je odgovorilo na anketno 206. Za ostale moramo misliti, da jim stoji šolski sprejemnik pozabljen kaj v kotu ali da stoji kot »nepremičnina« v pisarni ali pa — da si niso vzeli časa za odgovor. Prvim in drugim bi veljal nasvet, naj odstopijo sprejemnike tistim šolam, ki si jih žele, ki si jih celo izposojajo, da zamorejo otroci poslušati. Anketo nam je vrnilo namreč tudi 86 šol, ki nimajo sprejemnika, od teh si ga 21 izposoja, 17 šol pa je vpisalo vanjo mnenje učencev, ki poslušajo po domovih. Šol brez radija je bilo še mnogo — ni elektrifikacije, ni denarnih možnosti. Da povemo kar tu, kaj pravijo te šole:

»Visoko v hribih živimo, niti vozna cesta ne vodi do nas, le gozdne poti. Pošto dobivamo dvakrat tedensko, časopisi nam nosijo že zastarele novice. Radio bi k dvigu tukajšnjega človeka kakor tudi šolske mladine mnogo pripomogel; mnogo pa bi z njim pridobil tudi ml. prosvetni delavec zase in za šolo.«

»Na splošno sodimo, da je anketa uspešna, saj smo iz nje izvedeli marsikaj. Prvo, česar smo prav veselji, je to, da naše delo ne gre v prazno. Radijske šolske ure poslušajo na osnovnih šolah (in to samo na teh, ki so se odzvale anketi) 7235 učencev, po gimnazijah (z isto opombom) pa 2254 dijakov. To da kar lepo število 9499 šolske mladine. Mislimo pa, da bi to število bilo mnogo več, če bi dobili odgovore z vseh šol, ki oddaje poslušajo. Pa tudi na to število smo v naših razmerah lahko že kar ponosni, kajti ni malo, če nudiš hkrati deset tisoč in več mladim ljudem nekaj, kar jim bistri duha, razširja in pogloblja znanje ali pa utrjuje svetovni nazor, dviga moralo in sree.

Na vprašanje — ali naj obravnavajo šolske radijske ure že znano ali učencem neznano snov — je pokazala anketa za nižjo stopnjo razmerje 93:8; kar lahko nekako enačimo, pri višji stopnji pa razmerje 35:37, kar tudi ne kaže posebno velike razlike. Mnogi odgovori so za oboje. In najbolje bo, da se v bodoče tega tudi držimo.

Na vprašanje — ali naj v polurni urici nudimo samo eno temo ali več različnih knjižnih sestavov, kaže razmerje 113:4; pri višji stopnji pa 113:4; pri višji stopnji, drugačno podobo. V letošnjem letu smo bili namreč pri obeh stopnjah uvedli skoraj redno menjavo oddaj z eno in z dvema ali več temami. Poslušali nam nakazujejo torej spremembo te prakse. Zagovorniki ene teme za osnovno šolo pravijo, da je otrok na tej stopnji umsko še premalo razvit, da bi mogel misliti in se čustveno tako naglo preorientirati, nižje gimnazije pa, da je dijak pač že sposoben slediti polurnemu podajanju snovi.

Kar se tiče oblike oddaj, je razmerje med pristajajočimi, radijske igre in pripovedovanja z dramatičnimi prizori 24:101:121 na nižji stopnji, na višji pa 7:23:36. Tudi tu so se nekateri izrekli za več različnih oddaj, drugi dve — odvisno pač od teme same. Tako razmerje smo pričakovali. In take prakse se, v kolikor narava snovi in zmogljivost naših sodelavcev dopušča, tudi letos že držimo.

Glede glasbe, ki lahko kot razpoloženiški efekt podčrta zgodbo ali pa nakazuje samo premost, smo dobili razmerje 94:84 za nižjo in 38:3 za višjo stopnjo. — In ker smo že pri glasbi, navedimo še splošno pripombo k njej. Naresimno jih kot so prišle izpod peresa poslušalcev:

»Glasbena spremljava teksta ne doseže svojega namena, ker postane tekst z njo nerazumljiv, razen tega pa cepi otrokovo pozornost.«

»Zaželjeni in umestni so glasbeni vložki, vendar naj to ne bodo težke in umetne harmonizacije, ker jih otrok ne razume.«

»Pri vsaki oddaji naj bi bilo nekaj glasbe, kajti petje in glasbo otroci zelo radi poslušajo.«

»Več zborovskega petja in glasbenih oddaj naših narodnih in partizanskih pesmi. Otroci dojemajo le glasbo v narodnem slogu.« (To je zahteva, ki zveni malone iz vseh odgovorov.)

»Pogosto naj pojo pionirski pevski zbori, da se bodo spoznali med seboj in kritičneje gledali na svoje uspehe.«

»Otroke je potrebno naučiti poslušati in razumeti tudi umetno petje in glasbo.« (To je žal osamljena zahteva.)

In če pogledamo še oceno posameznih oddaj, ki smo jih nudili v prvem polletju letošnjega leta, nam jasno kažejo, da so se učencev mnogo bolj in globlje dojmile dramatične oddaje. To potrjuje tudi naše mnenje, da šolske radijske ure ne morejo biti vzorci šolske ure z učenci, ki sprašujejo in učiteljem, ki razlaga — temveč naj v povsem drugem

se bodo že dostikrat in radi vračali v mislih k njim na obisk.

Popoldan je bil določen za obisk Slovenskega šolskega muzeja, kjer nam je v skoraj dvournem razlaganju razvijal tovr. Francoski Ostanek, otmah posebnosti in problematiko ustanove. Z živo pozornostjo so navzoči sledili zanimivim izjavam, ki jih je predavatelj ponazoril z različnimi originalni lpd. Ogled tega muzeja se mi zdi pomemben v dvojnem pogledu: prvič so učitelji konkretno dobi vlogi v razvoju slovenske šole, drugič pa so spoznali, kako važen utegne postati za zgodovino slov. šole in vzgoje na videz še tako nepomemben papir kove katere oddajene naše šole, ki pa ima morda veliko zgodovinsko vrednost. Nadčloveški kulturtreger s severa je tudi pri nas na Stajerskem pokuril marsikatero zgodovinsko važno listino. Ampak marsikaj bi se še našlo. Važno pa je vse, kar je tembolj odmaknjeno našemu času. Naši ljudje na terenu bi morali biti v živem stiku z vodstvom Slovenskega šolskega muzeja, na terenu pa zasledovati vire in jih sporočati v Ljubljano.

Zvečer tega dne so v Drami gledali predstavo »Britanik«. Predstava je prav tako gledalec zelo razveselila in obogatila; posebno so stopali z zanimanjem v naš Talijin hram, ker slovi slovenska Drama kot najboljša v državi. — V nedeljo, dne 10. maja dopoldne, so se vračali naši ekskurzisti na domove v daljno Solkovo, Letuš, Ljubno, Nazarje, Radmirje, Gornji grad in dr. po dveh dnevnem intenzivnem delu v Ljubljani precej utrujeni, toda vedri in veseli, da so svojo zamisel tako lepo uresničili. Ekskurzijo lahko smatramo kot eno izmed oblik moralne podpore učiteljstvu za njih težavno delo na deželi.

Albin Podjavorske

Zahvala delegacije prosvetnih delavcev iz Anglije

Naproseni smo od g. Ketona, učitelja, člana Izvršnega odbora in častnega blagajnika združenja učiteljev Anglije, ki je bil v drugi polovici aprila z delegacijo prosvetnih delavcev iz Anglije v naši domovini, da objavimo naslednje: »V imenu delegacije in v svojem imenu se najtopleje zahvaljujem prosvetnim delavcem naše domovine za izredno organizacijo, gostoljubnost in prijateljstvo, ki nas je obdajalo v času našega bivanja v Jugoslaviji. To je nekaj, kar mi ne bomo nikdar pozabili, in sam sem prepričan, da smo sklenili mnoga prijateljstva, ki bodo trajala do konca življenja. Prosim Vas, da svojim kolegom širom domovine sporočite, kako zelo cenimo njihovo ljubeznivost in tovariško pozornost.«

Centralni odbor Združenja učiteljev in Združenja profesorjev sta dobila vabilo na sodelovanje pri mednarodnih srečanjih v Sonnenbergu v Zapadni Nemčiji. Na teh srečanjih se bo razpravljalo o raznih vprašanjih iz področja šolstva in prosvete. Obvezni jeziki so: nemški, francoski in angleški.

Centralni odbori svetujejo republikanskim odborom, da skupno s Pedagoškimi društvi in drugimi faktorji preverijo možnost za pošiljanje delegatov v Sonnenberg.

Srečanja bodo: od 16. do 25. VI., od 2. do 11. VII., od 12. do 21. VII., od 7. do 16. VIII. in od 17. do 26. VIII.

Zborovanje učiteljev UD Ljubljana-vzhod

V soboto 9. V. so se sestali učitelji UD Ljubljana-vzhod v Smartnem pri Litiji.

Najprej so si ogledali tovarno usnja, kjer strojno na najstarejši »jamski« način najboljšo usnjo in so v priznanje dobili v Zagrebu tudi zlato medaljo. Tov. direktor in ostali strokovni voditelji učiteljsvu poljanski ves potek strojenja. V tovarni imajo zaposlenih 90 delavcev. Delavski svet, ki šteje 21 članov, se mora boriti z velikimi težavami zaradi pomanjkanja surovin. Veliko skrb posveča modernizaciji svojih obratov. Tov. direktor je na koncu izjavil učiteljsvu, da lahko pripeljejo na šolsko ekskurzijo učence, le da preje javilo.

Nato je v šoli predaval tov. prof. Ulag. o telesni vzgoji in osnovni šoli. Potem nam je prikazal praktično delo na prostem kjer ni tovalovnice. Otroci so z veseljem sledili in izvajali skok v globlino z lestve, igre s palicami, tek skozi lestve, preskok čez palico itd. Zatem so se pomenili o sklepih kongresa OF, o resoluciji o materialnem stanju prosv. delavcev, o naših pedagoških listih, o otroškem dodatku, o kvotnem vplivu alkohola, o moralnem popuku, o raznih stanovskih zadevah ter o tisku.

Opozorili so posebej na pravilno pisanje Ljubljanskega Dnevnika, ki v sobotnih številkah »Zena in dom« vzgojno razpravlja o pedagoških vzgojnih problemih.

Miha Vahen

dve leti nazaj bi ta očitek skoraj držal, danes pa je morda le malce hud. Dobro se zavedamo, da oblikovno in izvedbeno še pogosto nismo na višini. Prav s pomočjo nasvetov, konstruktivne kritike ter konkretnim sodelovanjem pedagoških delavcev kakor tudi vseh, ki jim je do vzgoje in duševne rasti naše mladine, bomo tudi to dosegli.

Za uredništvo radijskih šolskih ur kakor za radijske delavce nam sploh, je anketa zelo dragocena. Na podlagi njenih pripomb bo uredništvo sestavilo program za prihodnje šolsko leto. Pomagali mu bodo pri tem pedagoški delavci, ki jih bo konec maja povabilo na sestanek z različnih predelov republike. Brez sodelovanja »producenta in konsumentov«, če lahko tako rečemo, stvar ne more steči dobro.

Vseč nam je bil pozdrav, s katerim so nekateri zaključili anketo: Vse za prosveto!

Burja Mara

Petina Slovencev brez slovenskega učitelja

Na prvi pogled se bo najbrž zdel ta naslov senzacionalen, morda celo neresničen. In vendar je na žalost tako! 300 000 Slovencev se je izselilo v Združene države; s potomci vred jih je gotovo danes že pol milijona. Koliko deset tisoč jih je v Franciji, Belgiji, Nemčiji, na Nizozemskem in drugod po Evropi? Koliko jih je v Egiptu, v Argentini in drugje? Vsi ti sto tisoč so odšli po svetu, da si zaslužijo boljši košček kruha. Dobili so službe, večinoma težko delo, dobili so nov dom. Ko so si izboljšali materialni položaj, so začeli plemenito pošiljati znatne darove raznim organizacijam in privatnikom v staro domovino.

In kaj je storila stara domovina zanje? Ali jim je nudila vso možno moralno, politično in kulturno pomoč? V Ljubljani deluje šele nekaj let Izseljeniška matica, ki se trudi vzdrževati obstoječe in obnoviti pretrgane stike z našimi izseljenci v tujini. Tako delo bi moralo uživati vsestransko moralno, politično in materialno podporo! (Kako se n. pr. Italija briga za vsako skupino Italijanov po svetu, jim pošilja knjige in časopise, učitelje, jim posveča obširne članke v časopisih itd.)

Vsi Slovenci po svetu pa danes nimajo niti enega svojega učitelja, ki bi skrbel, da bi se vsi ti raztreseni Slovenci po svetu počutili še vedno kot udje svojega narodnega telesa. Prva generacija izseljencev še govori slovensko, njihovi otroci pa so že izgubljeni za domovino, ker niso imeli prilike, da bi se naučili jezika svojih staršev, to je »materin« jezika. In tak otrok preneha biti Slovenec in postane član drugega naroda. V družini nastane narodnostni prelom: starši so še Slovenci, otroci pa že Američani.

Mirko Hrovat

Slovenskemu učiteljstvu!

Na otoku Rabu je ostalo obširno, samotno in neurejeno pokopališče mučnikov taborišča otoka Raba! To pokopališče se bo letos temeljito uredilo in žrtvam postavilo dostojen spomenik.

Stroški za vsa ta dela, ki so že započela, znašajo desetine milijonov dinarjev. Mnogo bosta prispevala Glavni odbor Zveze borcev NOV Slovenije in Hrvatske, mnogo bodo prispevali delovni kolektivi širom naše republike. S tem pozivom pa naprošamo naše učiteljske in profesorske zore, da organizirajo zbirko tudi med šolsko mladino. Naj bo ta največji spomenik Slovenije čim lepši in solidnejši. Tudi najmanjši prispevki so dobrodošli! Prispevke nakazuje Narodni banki v Ljubljani, račun 601-T-350.

Glavni odbor Zveze borcev NOV LRS

Odbor za postavitev spomenika na Rabu

INFORMACIJE UNESCO

Svica je štirinajsta država, ki je ratificirala dogovor glede ukinitve carine na uvoz vzgojnih in znanstveno-kulturnih predmetov (knjige, časopisi, filmi, aparature itd.).

RAZPIS

za vpis v enoletno šolo za učiteljice kmetijsko-gospodarskih in kmetijsko-gospodarskih šol ter tečaje v Ljubljani

Namen šole je izobraziti učiteljice za teoretično in praktično delo v kmetijsko-gospodarskih in gospodinskih šolah in tečajih. Sprejete bodo učiteljice z učiteljskim strokovnim izpitom, ki niso stare nad 30 let. Po končani šoli bodo absolutne doblje naziv predmetnega učitelja.

Šola je internatsko urejena. Mesečna oskrbovalnina znaša 4000,— din. Med študijem bodo imele slušateljice plačan študijski dopust. Prošnjo za sprejem naj posloje prošle do 30. maja. Navedejo naj najvažnejše rodniške podatke, podatke o poteku šolanja, o dosedanjem službovanju in koliko so se dosedaj posvečale izvenskolski izobrazbi mladine in prebivalstva. Prošnjo je treba priložiti overjen prepis diplome in strokovnega izpita. Prošnjo se kolkuje s 30,— din, priloge pa s 25,— din.

Prošnje pošiljate preko OLO Sveta za prosveto in kulturo na Solo za učiteljice kmetijsko-gospodarskih in gospodinskih šol, Ljubljana, Koblarjeva ul. št. 34. O sprejemu v šolo bodo kandidatnje pravočasno obveščene.

Založba MLADINSKA KNJIGA bo kakor vsa leta doslej tudi ob koncu letošnjega šolskega leta izdala v zvišani

množični nakladi

več dobrih in kvalitetnih knjig za šolarje in za dijaštvo. Letošnji izbor je še prav posebej skrbno izbran. Pripravili smo naslednja dela iz domače izvirne in iz svetovne literature:

1. F. S. Finžgar: IZ MLADIH DNI. Zivalske zgodbe.
2. Jonathan Swift: GULIVER MED PRITLIKAVCI IN VELIKANI.
3. Brata Grimm: PEPELKA. Slikanica.
4. MOJ KOLEDAR. (Dijaški koledarček.)

Tudi letos smo uvrstili med množično naklado domače izvirno delo, tokrat knjigo pisatelja F. S. Finžgarja. »IZ mladih dni« je knjiga pisateljevih mladostnih in lovskih spominov na srečanja z živalskim svetom, kar daje knjigi še prav posebno ceno. Založba je prepričana, da bodo vsi, ki poznajo pisateljev mojstrski opis lova v zgodbi »Na petelinu«, z zanimanjem segli po tej knjigi kratkih zgodb, ki jih je napisal za otroke in šolarje pisatelj med mladino najbolj branega romana »Pod svobodnim soncem«.

Pisatelja Mile Klopčič in France Bevk sta med drugim napisala o zadnjem Finžgarjevem delu: »Finžgarjeve zgodbe o medvedu in drugih živalih najtopleje priporočam, da jih Mladinska knjiga natisne zaradi dobrega pripovedovanja, lepega, z domačimi rekli in izrazi bogatega jezika, zaradi počnosti in vzgojnosti in zaradi nekaj dobrega humora, ki ga imajo posamezne črtice. Skoraj vse črtice govore o živalih in odkrivajo mlademu bralcu — pa ne samo njemu — navadna in nenavadna srečanja z njimi, ponekod tudi izredne dogodke.« — Mile Klopčič.

»Človek je vesel, ko bere spis pisatelja, ki suvereno obvlada snov in jezik...« — France Bevk. Po vsem tem moremo pričakovati, da se bo tudi ta knjiga dostojno uvrstila v knjižnico izvirnih mladinskih knjig naše množične izdaje, v kateri so doslej izšla dela Prežihovega Voranca, Franceta Bevka in Toneta Seliskarja.

Zgodbe je bogato ilustriral akad. slikar in gorenjski rojak Ive Subić.

Druga knjiga — Jonathan Swift: Guliver med pritlikavci in velikani — je klasično delo iz svetovne (angleške) književnosti, ki ga ne sme manjkati na nobeni knjižni polici našega dijaka! Prevedel ga je in za mladino priredil mojstrski prevajalec dr. Izidor Cankar. Vrednost knjige bodo dvignile znamenite ilustracije francoskega grafika I. I. G. Grandvilla.

V opisu Guliverjevih potovanj nam pisatelj v lepem in čistem jeziku ter preprostem slogu prikazuje zgode in nezgode svojega junaka, ki ga, nesrečnega brodolomca, zanese naključje v neznano kraljestvo palčkov — Liliput, nato pa še v deželo Brodibangang, kjer pade v roke velikanih — hkrati pa je knjiga duhovita kritika družbe in človeških odnosov. Gotovo ni bolj priljubljenega čtiva za dijaka, kot je to z bogato fantazijo in pravilnostjo navdihneno delo.

Tretja knjiga je slikanica Pepelka. To, eno najlepših pravljic bratov Grimmov je opremil z barvnimi slikami akad. slikar Jože Ciuha.

Slikanica je novost letošnje množične izdaje. Z njo želi založba obdariti tudi najmlajše, predvsem ljudskošolske otroke, s ceneno in hkrati z lepo knjižico — ter bodo otroci in starši toliko raje segli po njej, ker so slikanice zaradi visokih tiskarskih stroškov dražje iz dneva v dan.

Novost je tudi Moj koledar, ki bo izšel v treh inačicah. Za šolarje osnovnih šol in za dijake nižjih in višjih srednjih šol. Ob koledarju, ki obsega čas počitnic in prihodnjega šolskega leta ter prostor za beležke, bo dodan tekst z najvažnejšimi podatki za vse šolske predmete in z navodili o tehnikah učenja. Koledar za osnovno šolo sestavlja kolektiv profesorjev ljubljanskega učiteljskega, za srednjo šolo kolektiv profesorjev I. drž. gimnazije v Ljubljani. Že imena sestavljalcev so jamstvo za kvaliteto koledarjev.

Knjige bodo izšle predvidoma zadnje dni maja. Vsak naročnik se lahko naroči na poljubno posamezno knjigo ali pa na celotno zbirko. Cena posamezni knjigi je 70 dinarjev, celotna zbirka (štiri knjige) pa stane 280 dinarjev. V ceno knjige je že vračunana poštnina. Šole lahko plačajo knjige tudi po prejemu.

Naročila pošiljajte na naslov:

Mladinska knjiga LJUBLJANA

TITOVA 1a — p. predal 36

RAZPISI — TEČAJI — LETOVANJA V INOZEMSTVU

RAZPIS

za sprejem rednih slušateljev na Višjo pedagoško šolo v Ljubljani za šolsko leto 1953/54.

Višja pedagoška šola bo v šolskem letu 1953/54 sprejela redne slušatelje za te skupine:

1. slovenski jezik — srb. in hrv. jezik ali srb. in hrv. jezik — slov. jezik (30 slušateljev),
2. angleški jezik — slovenski jezik (20),
3. zgodovina — zemljepis (20),
4. biologija — kemija (20),
5. matematika — fizika ali fizika — matematika (40),
6. glasba — slovenski jezik ali zgodovina (20),
7. telesna vzgoja — biologija ali geografija (20),
8. risanje — ročna dela (20),
9. defektologija: oligofrenopedagogika (20).

Solanje traja dve leti. Kandidati ne smejo biti stari več kot 30 let, morajo imeti diplomirano učiteljsko ali strokovno izobrazbo, ki jim omogoča uspešno študij. Ker učitelji in učitelji — učitelji med študijem plačani študijski dopust, bodo sprejeti le najboljši kandidati.

Vsak kandidat naj poleg izbrane predmetne skupine navede še drugo predmetno skupino, ki bi jo bil pripravljen študirati. Ker učitelji in učitelji — učitelji med študijem plačani študijski dopust, bodo sprejeti le najboljši kandidati. Sprejemni izpiti se opravljajo iz angleškega jezika, glasbe, telesne vzgoje in risanja; sprejemne izpite opravljajo tudi diplomanti srednjih strokovnih šol. Sprejemni izpiti za angleški jezik obsega prevod iz angleškega jezika s pomočjo slovarja, branje krajšega odlomka in razgovor ob tekstu v angleščini. Za sprejemni izpiti iz glasbe se zahteva znanje v obsegu treh razredov nižje glasbene šole (klavir, osnove teorije in solfeggio). Sprejemni izpiti na skupini za telesno vzgojo naj pokaže kandidatovo telesno zmogljivost in spretnost ter se dela iz tehe panog: tek, skok, proste vaje, vaje na orodju in vaje z žogo. Kandidati za to skupino bodo po sprejemnem izpitu zdravniško pregledani in ne smejo biti stari več kot 25 let. Kandidati za risanje pri sprejemnem izpitu senčijo glavo po mavčevem odlomku in izdelajo eno ornamentalno risbo; k prošnji za sprejem pa predložijo nekaj svojih dosedanjih del iz risanja.

Kandidati naj vlagajo s 30.— din kolektivne prošnje na Višjo pedagoško šolo preko svojih okrajev, ki naj jih opremlijo s strokovno in moralno-politično oceno ter predlogom za sprejem ali odklonitev; isto velja za abituriente gimnazij oziroma diplomante srednjih strokovnih šol, ki naj vlagajo svoje prošnje preko ravnateljev šol. Prošnje opremljene z vsemi potrebnimi prilogi naj pošljejo okraj oziroma ravnateljstva šol najkasneje do 15. junija 1953 na Višjo pedagoško šolo, Ljubljana, Stari trg 34. Zaradi hitrejšega pregleda naj pošljejo kandidati kopijo prošnje z življenjepisom brez ostalih prilog naravnost na ravnateljstvo Višje pedagoške šole.

Prošnji je treba priložiti: 1. spravevalo o opravljenem diplomskem in strokovnem izpitu (vsak original mora biti kolkovan s 25.— din, če ni drugače taksi-ran; abiturienti gimnazij oziroma srednjih strokovnih šol pošljejo maturitetno spravevalo, ki ga je kandidat zdravstveno sposoben za nadaljevanje študija in opravljanje učiteljske službe; 3. kratek življenjepis. Prošnji je treba priložiti dopisnico z natančnim naslovom, na katerega bo kandidat obveščen o sprejemu in o dnevu sprejemnega izpita; sprejemni izpiti bodo v septembru.

Ravnateljstvo Višje pedagoške šole

TEČAJ ZA SRBSKI, HRVATSKI IN MAKEDONSKI JEZIK

RO Zdrženja profesorjev in predmetnih učiteljev bo priredil enotedenski tečaj za profesorje in predmetne učitelje, ki poučujejo srbsko-hrvatski jezik in književnost jugoslovanskih narodov. Tečaj bo v Ljubljani od 2.—7. julija. Prijave sprejema Republiški odbor Zdrženja do 15. junija. Sprejeti bodo mogli največ 40 tečajnikov. Delo bo seminarsko (samo dopolnilne) z naslednjimi temami:

2. julij: K metodiki pouka srbohrvaščine v naših nižjih gimnazijah.
3. julij: Fonetika in akcent. (Delo z lektorjem.)
4. julij: Fonetika in akcent. (Delo z lektorjem.)
5. julij: Kaj mora znati iz hrv. literature nižješole?
6. julij: Kaj mora znati iz književnosti jugoslovanskih narodov višješole? Viri.
7. julij: Makedonski jezik.

Tečajniki, ki niso iz Ljubljane, bodo imeli stanovanje in hrano v internatu. Za dnevno oskrbo bodo plačali 250.— din. Društva naj dajo po možnosti potrebnim članom denarno pomoč. Nekaj podpore bo mogel dati tudi RO.

RO Zdrženja profesorjev in predmetnih učiteljev

PRAKTIČNI TEČAJ ZA VZDRŽEVANJE PRIRODOSLOVNIH ZBIRK

Biološka sekcija Prirodoslovnega društva, Društvo profesorjev in predmetnih učiteljev in Prirodoslovni muzej v Ljubljani prirejata v dneh od 6. do 11. julija 1953 tečaj za vzdrževanje prirodoslovnih zbirk.

Program tečaja vsebuje praktične napotke in demonstriranje del pri vzdrževanju zbirk, prepravljanje vseh vrst objektov in ogled različnih zbirk.

Tečaj je namenjen v prvi vrsti varuhom prirodoslovnih kabinetov, zato se ga naj udeležijo vsake višje gimnazije in učiteljska vsaj po en biolog, prijavi pa se lahko tudi drugi profesorji in predmetni učitelji-biologi.

Del potnih stroškov bo udeležencem povrnjen, poskrbljeno bo tudi za cenejšo stanovanje in prehrano.

Prijave je treba poslati do 15. junija 1953 Biološki sekciji PD, Ljubljana, Zupancičeva ul. 3.

TEČAJI ZA TUJE JEZIKE

Tečaje za tuje jezike, ki jih je doslej organiziral Svet za prosveto in kulturo FLRJ, je prevzelo Zdrženje profesorjev in predmetnih učiteljev Hrvatske.

V tečaje se morejo javiti interesi iz vseh republik, ki imajo tuji jezik kot svoj diplomski predmet.

Predavatelji na tečajih bodo pomembni domači in tuji strokovnjaki fakultet in inštitutov.

Tečaji bodo trajali po 25 dni.

Občevalni jezik v tečajih je ves čas tuji jezik.

Obiskovalci tečaja plačajo sami potne stroške in morajo imeti s seboj objavo za popust v letovščini, ter plačajo 6100.— din v gotovini. Interesenti naj se obračajo na društva in okrajne svete za prosveto, da dobe pomoč.

Vplačilo se izvrši ob pričetku tečaja.

Prijava za tečaj naj vsebuje naslednje podatke: ime in priimek, šolo, kjer interesent uči, dokončano šolo, točno oznako stroke, leta službe, tuje jezike, ki jih interesent obvlada in v kakšni meri (čita, piše, govori), točen naslov.

K prijavi je treba priložiti delovno karakteristiko prijavitelja profesorja, ki jo izda šola, na kateri poučuje; šola naj tudi potrdi, da ima kandidat kvalifikacijo, ki je potrebna za tečaj. K prijavi je priložiti tudi dopisnico s točnim naslovom zaradi obvestila interesentu, če je sprejet v tečaj. Ta dopisnica bo dokazilo za sprejem v tečaj pri upravi tečaja.

Prijave pošljite takoj na RO Zdrženja profesorjev in predmetnih učiteljev Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva 22, poštni predal 367.

TEČAJ ANGLEŠKEGA JEZIKA V NOVOVINOLU OD 5. VII. DO 31. VII. ZA PROFESORJE SREDNJIH ŠOL

Na tečaju bodo predavali znani domači in tuji strokovnjaki za angleški jezik in književnost, za metodiko angleškega jezika, prisostvovali pa bodo tudi angleški študenti zaradi konverzacije, 2 uri dnevno bodo predavanja iz angleške književnosti, gramatike in fonetike in o nekaterih splošnih vprašanjih angleškega življenja. Pri delu z manjšimi skupinami — 2 uri dnevno — se bo posvetilo posebno pozornost individualnim potrebam posameznih udeležencev v čitanju in tolmačenju tekstov, premagovanju težav v angleškem izražanju, v pismenih sestavih itd. Udeleženci bodo imeli tudi praktične vaje v angleški izgovorjavi in gramatiki.

Tečaj bo imel na razpolago audiovizualna sredstva: filmski projektor z izbiro angleških in ameriških filmov, gramofon z izbiro gramofonskih plošč — teksti iz angleške literature, fonetične vaje, skladbe angleških in ameriških skladateljev, pojune pesmi in balade — in magnetofon za vaje v izgovorjavi.

Tečaj bo imel na razpolago knjižnico s potrebnimi teksti za delo v skupinah kakor tudi izbiro angleške in ameriške književnosti. Udeležencem se priporoča, da prinesejo s seboj dober slovar in čitanko iz angleške književnosti prof. Torbarina. Tečaj prične 5. VII. popoldne. Tečaj bo vodil dr. Josip Torbarina, redni profesor filozofske fakultete v Zagrebu.

TEČAJ FRANCOŠKEGA JEZIKA V NOVOVINOLU OD 1. VIII. DO 25. VIII. ZA PROFESORJE SREDNJIH ŠOL

Delo v tečaju bo obsegalo: Teorijo izgovorjave in vaje v čitanju ob ilustraciji na gramofonskih ploščah in magnetofonu. Predavanja iz najvažnejših ali najpomembnejših tem francoske književnosti: Rabelais, Molière, Balzac, Proust, Giraudoux, Camus. Eksplicacija francoskih tekstov, teoretične in praktične obdelave, gramatična analiza na osnovi književnih tekstov. Diskusija o metodiki poučevanja francoskega jezika, prevajanje v francoščino — splošni principi stilistike in njihova uporaba ob analizi tekstov — konverzacija.

Delo se bo vršilo v glavnem v manjših skupinah. Dva- do trikrat tedensko bodo organizirane prireditve ob prikazovanju francoskih filmov. Profesorjem se priporoča, da prinesejo s seboj slovar Larousse, M. Grammont: Traité pratique de prononciation française, normativno gramatiko v francoskem jeziku in čitanko za VII. in VIII. razred srednjih šol Tomič-Tecilaž (izdaja šolskih knjig NRH).

Tečaj prične z delom 1. VIII. popoldne.

Tečaj bo vodil dr. Peter Guberina, izredni profesor filozofske fakultete v Zagrebu.

TEČAJ NEMŠKEGA JEZIKA V CRIKVENICI OD 1. DO 25. VIII. ZA PROFESORJE SREDNJIH ŠOL

Na tečaju bodo vodili lektorji Nemci v praktičnih vajah, v skupinah po 10 slušateljev, po 2 uri dnevno praktično poučevanje nemškega jezika s potrebnimi metodskimi navodili za pouk nemškega jezika. Strokovnjaki za tehniko govora bo posebej vezbal vzorno izgovorjavo in recitacijo. Poleg teh vaj bodo imeli naši vseučilišni predavatelji poleg dunajskih germanistov literarni tečaj o periodizaciji nemške literature zgodovine in bodo na praktičnih primerih prikazali razliko med idealističnim in marksističnim pojmovanjem literature zgodovine. Predvideva se, da bo nekoliko predavanj o zvezi jugoslovanske in nemške književnosti. Dunajski strokovnjaki bodo dali pregled najnovejših avstrijske in nemške književnosti s prikazom posameznih del, s čitanjem in recitacijo.

Tečaj bo imel na razpolago knjižnico z izborom del iz nemške književnosti. Udeležencem tečaja bodo na razpolago nemški, avstrijski in švicarski časopisi. Udeležencem se priporoča, da prinesejo s seboj kot skupen tekst za začetek: Čitanko nemačkog jezika za VII. i VIII. r. gimnazije (Skreb, Gavrin, Muhvič).

Tečaj prične z delom 1. VIII. popoldne.

Tečaj bo vodil dr. Zdenko Skreb, docent filozofske fakultete v Zagrebu.

Potovanje na tečaj v vlakom do postaje Plase na železniški postaji Reka, ali do Reke. Naprej je zveza z avtobusom ali parnikom za Crikvenico—Novi Vinodol.

LETOVANJA V INOZEMSTVU

Centralna odbora Zdrženja učiteljev in Zdrženja profesorjev in predmetnih učiteljev Jugoslavije sta prejela poziv od Velike lige mladine, da pošljeta na mednarodni sestanek, ki bo v Walsu od 4.—21. VII. skupino mladih ljudi iz naše države. Centralna odbora sta sprejela poziv in prijavila skupino 16 ljudi. Centralna odbora sta mnenja, da je treba poslati na ta sestanek predavatelje angleškega jezika (do 30 let starosti) ali eventualno študente angleškega jezika — otroke učiteljev in profesorjev.

Cena za bivanje je 30 000.— din na osebo, v ceni so vračunani stroški za vozno karto Jesenice—London in nazaj, 7 funtov »žeparca« in vizumi.

Prijave je treba poslati na Republiške odbore do 25. maja t. l.

Centralni odbori organizirajo potovanje skupine 20 prosvetnih delavcev v Katford (predmestje Londona) od 20. julija do 16. avgusta.

Katford je eden od mnogih centrov Mednarodne prijateljske lige, ki zbira mlade ljudi od 18—30 let in organizira njihovo bivanje v raznih državah. Udeleženci morajo prinesiti s seboj brisače in ruhu. Cena za štiritedensko bivanje znaša 43 037.— din. V tej vsoti so vračunani izdatki za pot Sežana—London in nazaj, stroški za potni list in vizum in 13 funtov »žeparca«.

Centralni odbori bodo mogli kriti del stroškov; poindinci bodo prispevali za pot in bivanje 35 000.— din.

Republiški odbori naših Zdrženj ter sveti za prosveto in kulturo naj tudi nudijo finančno pomoč interesentom in tako olajšajo odhod članov v ta center.

Interesente morajo RO javiti do 1. junija v Beograd.

Na osnovi sporazuma doseženega med našimi centralnimi odbori in francosko prosvetno ligo v Parizu, bo moglo letos poslati v Pariz na 14dnevno bivanje 2 skupini prosvetnih delavcev pod zelo ugodnimi pogoji, t. j. za vsoto 20 000.— din na osebo. V tej ceni so izdatki za potne stroške Jesenice—Pariz in nazaj (III. razred), tranzitni in vstopni vizumi in 4000.— franc. »žeparca«.

Prva skupina odpotuje 18. julija in se vrne 3. avgusta.

Druga skupina potuje 1. avgusta in se vrne 16. avgusta.

Vsaka skupina bo štela 33 ljudi, Slovenija ima v vsaki skupini 3 mesta. Prijave do 1. junija t. l. na Republiški odbor Zdrženja.

Številne interese, ki so bili pristali na individualno zamenjavo, opozarjamo, da iz Anglije doslej še nismo prejeli tozadnega odgovora. Verjetno pa bo število angleških interesentov manjše od naših, zato se naj naši mlajši člani poslužijo ugodnosti razpisa za Wales in Katford.

LETOVANJE

Zdrženja prosvetnih delavcev Slovenije imajo na razpolago po 6 (šest) mest v počitniških domovih Republiškega sveta ZSS v Fiessi in Lovranu za julij in avgust. Prijave naj pošljejo interesi na Republiški odbor do 5. junija 1953. Stroški za dnevni penzion znašajo v obeh domovih a 480.— din brez popusta.

Pravna posvetovalnica

1. Vprašanje: Ko so bile povišane najemnine za 100%, je naš občinski odbor zahteval od učiteljskega, da samo plača ta povišek. Ali je bil odbor za to upravičen?

Odgovor: Po 29. členu uredbe pritiče učitelju na vasi naturalno stanovanje. Povsem jasno je, da bi bilo to določilo uredbe izigrano, ako bi morali vaški učitelji kakor koli nositi del stroškov za svoja stanovanja.

2. Vprašanje: Ali pripada upraviteljem vaških šol omejena ali neomejena količina kuriva?

Odgovor: Po veljavni uredbi so količine kuriva kot naturalne dajatve omejene.

3. Vprašanje: Na našem učiteljsku poučuje tudi tovarišica, ki je po nazivu učiteljica. Ta je po odločbi okrajnega Sveta za prosveto prejela izplačano razliko od svojega učiteljske plače do plače profesorja za vse leto nazaj. Ali je v veljavni kaka zakonita določba, ki to opravičuje?

Odgovor: Tovarišici tako izplačilo ne pripada. Zanj ni nobene zakonite podlage.

BELEŽKA UREDNIŠTVA

V 9. številu PD smo objavili članek »Nekaj o učnih načrtih vajeških in industrijskih šol«. Članek, ki smo ga zaradi prevelikega obsega morali skrajšati, je izšel tako okrnjen, da so bile izpuščene celo nekatere ugotovitve, zaradi katerih je bil napisan (trdi avtor članka). Do takih nevednosti bo prihajalo vse dotlej, dokler uredništvo ne bo prejelo kritikah dopisov. Prosvetni delavec in kraji na naši brale se stalno pritožujejo nad predolgi članki, saj hočejo imeti v svojem glasilu čim več informacij. Prosimo vse dopisnike, da to upoštevajo. Uredništvo

Vzgoja v Domu učiteljskihnikov v Celju

Dom učiteljskihnikov v Celju obstoja že peto leto. Skromne prostore bivšega kapucinskega samostana v Celju obživlja sedaj mladina, ki se pripravila na učiteljski poklic. V njem je sedaj 85 gojencev in gojenk. V istem poslopju stanuje še več privatnih strank. Sožitje z njimi je otežkočeno, saj vse ne vplivajo na mladino ljudecno in vzgojno. Mladina tudi ni vedno pri svojih zabavah in igrah tako tiha in mirna, da bi strank ne motila, zato bi bilo potrebno, da se stranke čimprej izselijo in prostori preurede za bivanje dijakov. Mesečne oskrbnine (3000 din) uprava doma doslej še ni povlačila, dasi je gmočno stanje doma težko in bo rešeno le z izdatno subvencijo ljudske oblasti.

Zavestno in smotrno obvladovanje ter usmerjanje vzgoje v smislu našega vzgojnega smotra je v Domu učiteljskihnikov naloga upravnika, pedagoškega vodje, prefekta in tudi gojencev samih. Vzgojni vplivi so v internatu vedno učinkoviti, če temelje na pravilnem poznavanju celotne vzgojne situacije gojencev v domu, v šoli in ostalih področjih.

Izmed množice odnosov, ki se v neštetihi in načinih uveljavljajo pri gojencih, vzgojiteljih in ostalem osebju doma, so po svoji pomembnosti v ospredju pri gojencih zlasti sledeči: odnos do našega razvoja v socializmu, do materialističnega svetovnega nazora, do učiteljskega poklica, do sebe, do vzgojiteljev, do tovarišev, do kulture in do staršev. Pri vzgojiteljih je močno poudarjen vzgojni odnos do gojencev. Težišče vzgoje je v Domu učiteljskihnikov tudi pri gojencih na samovzgoji. Motivov za poudarjanje in razvijanje samovzgoje pri gojencih, upravitelju in pedagoškem vodji ne pri-manjkuje. Dnevno življenje, kultura in lik socialističnega vzgojitelja jih nudita mnogo. Samovzgoja razvija pri gojencih sposobnosti kritičnega opazovanja sebe, pravičnega ocenjevanja lastnih dejanj, odgovornost, globlji smisel za sočloveka, zavest lastne vrednosti in časti, zavest ciljev in lastnih sposobnosti. Pri samovzgoji spoznavajo gojenci nujnost borbe z ovirami v sebi in izven sebe. Razviti procesi samovzgoje odločilno vplivajo na tovariške odnose med gojenci. Tudi odnos vzgojiteljev do gojencev je zaradi tega prežet z velikim zaupanjem do njihove rasti v močne socialistične osebnosti. Samovzgoja gojencev ne odstranjuje potrebe kontrole po vzgojiteljih, pač pa stopnjuje učinkovitost nadzorstva. Samoupravljanju gojencev daje samovzgoja temeljito demokratično obliko in vsebino.

V domu je izvedena koedukacija. V učilnicah so fantje in dekleta. V prostem času jih nihče ne ovira v medsebojnih pogovorih. Odnosi med fanti in dekleti so tovariški, iskreni, z močnim poudarkom medsebojnega spoštovanja. Takoimenovanega »parčkovanja« (stalna skupnost fanta in dekleta: pri jedi, na poti v šolo in iz šole, v kinu, v prostem času, pri učenju in morda še kje) ne dovoljuje.

Ob predavanju g. Fadrusa

Organizator avstrijskega šolstva g. Viktor Fadrus nam je v Ljubljani 23. aprila v Domu sindikatov v nad dvehurnem predavanju izredno lepo in požrtvovalno orisal zgodovino avstrijskega šolstva. Učiteljsvo je popolnoma zasedlo dvorano in shvaležno pozornostjo zasledovalo izvajanja gosta-predavatelja.

Od Herbartove relativno »dobre« šole je z razvojem potreb evropskega in z njim avstrijskega meščanstva zrastle moderna delovna šola, katere izhodišče je bil otrok. Z nazornimi primeri iz risanja — predavatelj je risar-pedagog — nam je slikal (klasični, linearni stil itd.) pot do otrokove samodejavnosti.

Na razvalinah Avstro-Ogrske, ječe narodov, si je socialistični Dunaj po 1918 začel graditi novo šolstvo. Po pripravah so izdelali načrt z vsoto nemško natančnostjo, in ga fundirali v avstrijski stvarnosti. In s kakšno delovno disciplino je sprejemalo učiteljsvo ostalih avstrijskih dežel ta dar Dunaja! Nič omahovanj ni bilo v posameznih deželah, povsod enodušno pri graditvi! In kaka disciplina: na okrajno učiteljsko konferenco so v zimskem meteu po meter visokem snegu prigazil iz oddaljenih hribovskih šol vsi učitelji — in to zares! Nekaj let so se vršili poglobitveni tečaji, hospitacije pri vzornikih in nova avstrijska šola je zaživela v polnem obsegu. Imponirani nam mora ta nemška sistematičnost, predanost dela po načelu: »Zuerst wieg's dann wag's!«

Za jubilejne obletnice, ki jih prirejata v Ljubljani, Vam po predhodnem naročilu pripravi skupne okusne obede po zmernih cenah v lepem prostornem salonu — poleti na vrtu:

Gostilnsko podjetje »ČINKOLE«

na POLJANSKI CESTI 21. — Se priporoča za obisk!